

INHOUD

De stamboom van de familie Cazalet	8
De gezinnen Cazalet en hun personeel	10
Voorwoord	13

DEEL EEN

Juni 1956 15

DEEL TWEE

Juni-juli 1956 65

DEEL DRIE

Juli-september 1956 93

DEEL VIER

December 1956-januari 1957 131

DEEL VIJF

Voorjaar 1957 161

DEEL ZES

Zomer-herfst 1957 197

DEEL ZEVEN

November-december 1957 247

DEEL ACHT

Januari-februari 1958 335

DEEL NEGEN

Herfst 1958 369

DEEL TIEN

November-december 1958 451

DE GEZINNEN CAZALET

WILLIAM CAZALET, die de generaal wordt genoemd (inmiddels overleden)

KITTY BARLOW, die de baronie wordt genoemd (zijn vrouw)

HUGH CAZALET, oudste zoon

JEMIMA LEAF (tweede vrouw)

LAURA

SYBIL CARTER (eerste vrouw; overleden in 1942)

POLLY (getrouwd met Gerald, Lord Fakenham; hun kinderen: Jane, Eliza, Andrew, Spencer)

SIMON

WILLIAM, die Wills wordt genoemd

EDWARD CAZALET, tweede zoon

DIANA MACKINTOSH (tweede vrouw)

JAMIE

SUSAN

VIOLA RYDAL, die Villy wordt genoemd (eerste vrouw)

LOUISE (getrouwd met Michael Hadleigh, inmiddels gescheiden; hun zoon: Sebastian)

TEDDY (getrouwd met Bernadine Heavens, inmiddels gescheiden)

LYDIA

ROLAND, die Roly wordt genoemd

EN HUN PERSONEEL

RUPERT CAZALET, derde zoon

ZOË HEADFORD (tweede vrouw)

JULIET

GEORGIE

ISOBEL RUSH (eerste vrouw; overleden bij de geboorte van Neville)

CLARISSA, die Clary wordt genoemd, (getrouwd met Archie Lestranger; hun kinderen: Harriet, Bertie)

NEVILLE

RACHEL CAZALET, de enige dochter

MARGOT SIDNEY, die Sid wordt genoemd (haar partner)

JESSICA CASTLE (Villy's zuster)

RAYMOND (haar man)

ANGELA

CHRISTOPHER

NORA

JUDY

Mevrouw Tonbridge (kokkin)

Ellen (kinderverzorgster)

Eileen (tafelmeisje)

Tonbridge (chauffeur)

McAlpine (tuinman)

Juffrouw Milliment (de oude gouvernante van Louise en Lydia, nu Villy's gezelschapsdame)

VOORWOORD

De volgende achtergrondinformatie is bestemd voor de lezers die nog niet bekend zijn met de Cazaletkronieken: een serie romans waarvan de eerste vier delen zijn getiteld *Lichte jaren*, *Aftellen*, *Verwarring* en *Bevrijding*.

Sinds de zomer van 1945 wonen William en Kitty Cazalet, die door hun familie de generaal en de baronie worden genoemd, rustig in het familiehuis, Home Place, in Sussex. De generaal is in 1946 overleden aan bronchiale longontsteking, maar de baronie woont er nog steeds. Ze is niet alleen; haar man en zij hebben vier kinderen: een ongetrouwde dochter, Rachel, en drie zonen. Hugh is weduwnaar, maar rouwt niet meer om zijn eerste vrouw Sybil, bij wie hij drie kinderen heeft gekregen: Polly, Simon en Wills; hij is onlangs getrouwd met Jemima Leaf, die werkte bij de Cazalets, de houtfirma van de familie. Edward is gescheiden van Villy, zijn vrouw, en overweegt te trouwen met zijn maîtresse, Diana, bij wie hij twee kinderen heeft gekregen. Rupert, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Frankrijk werd vermist, is teruggekeerd naar Zoë, zijn vrouw, Clary en Neville, de kinderen uit zijn eerste huwelijk, en Juliet, de dochter die Zoë en hij in 1940 na zijn verdwijning hebben gekregen. Het stel is erin geslaagd hun huwelijk na een moeizame start weer te herstellen.

Edward heeft een huis gekocht voor Villy. Daarin woont ze, ongelukkig, met Roland, haar jongste zoon. Ze heeft ook de oude gouvernante van de familie in huis genomen, juffrouw Milliment. Villy's zuster, Jessica, en haar man hebben inmiddels geld, dat ze hebben geërfd van een bejaarde tante. Hun zoon Christopher, een pacifist en een vegetariër, is monnik geworden.

Edwards dochter, Louise, had gehoopt dat ze actrice zou worden, maar is op haar negentiende getrouwd. Ze is weggegaan bij haar man, de portretschilder Michael Hadleigh, en heeft ook haar zoontje Sebastian verlaten. Haar broer, Teddy, is met een Amerikaanse getrouwd toen hij voor de RAF werd opgeleid in Arizona. Hij heeft Bernadine mee naar Engeland genomen, maar ze kon er niet aarden en heeft hem verlaten om terug te gaan naar Amerika.

Polly en Clary wonen samen in Londen. Polly werkt voor een binnenhuisarchitect en Clary voor een literair agent. Via haar werk heeft Polly Gerald Lisle, graaf Fakenham, leren kennen, en ze heeft een bezoek gebracht aan het landhuis van zijn familie, dat gerestaureerd moet worden. Geldgebrek heeft verhinderd dat daarmee is begonnen, maar Polly heeft een groot aantal schilderijen in het huis herkend als werk van J.M.W. Turner, en met enkele daarvan kan de restauratie wellicht worden betaald. Gerald en zij zijn inmiddels getrouwd.

Clary heeft een ongelukkige relatie gehad met de literair agent, maar heeft altijd willen schrijven. Aangemoedigd door Archie LeStrange, een oude vriend van haar vader, heeft ze haar eerste roman voltooid. Gedurende haar hele meisjestijd heeft Archie een vaderlijke verhouding gehad met Clary, maar ze zijn nader tot elkaar gekomen, zozeer dat ze verliefd zijn geworden en het ziet er naar uit dat ze zullen trouwen.

Rachel leeft voor anderen, waar haar vriendin, en inmiddels haar geliefde, de vioolster Margot Sidney, die Sid wordt genoemd, moeite mee heeft. Zoveel moeite zelfs dat ze een verhouding heeft gehad met een andere vrouw. Toen Rachel achter de waarheid kwam, volgde er een periode van verwijdering, maar inmiddels zijn ze gelukkig verzoend.

Veranderingen begint negen jaar later, in 1956.

DEEL EEN

JUNI 1956

RACHEL

‘Niet lang meer.’

‘Baronie, lieverd!’

‘Ik ben heel vredig.’ De baronie sloot even haar ogen: praten vermoeide haar – zoals alles. Ze zweeg een ogenblik en zei vervolgens: ‘Ik heb per slot van rekening de tijd die ons door meneer Housman is toegewezen overtroffen. Met twintig jaar! “De allermooiste boom” – dat ben ik nooit met hem eens geweest.’ Ze keek op naar het bedroefde gezicht van haar dochter – heel bleek, met paarsblauwe kringen onder haar ogen door tekort aan slaap, haar mond vertrokken van inspanning om niet te huilen – en met enorm veel moeite tilde de baronie haar hand van het laken op. ‘Toe, Rachel, liefje, je moet niet zo verdrietig zijn. Dat maakt me van streek.’

Rachel pakte de bevende, knokige hand en hield hem in haar twee handen. Nee, ze mocht haar niet van streek maken: het zou werkelijk egoïstisch zijn om dat te doen. Haar moeders hand, onder de levervlekken, was zo verschrompeld dat het gouden bandje van haar polshorloge los hing en de wijzerplaat niet te zien was; haar trouwring zat scheef tot halverwege over de knokkel. ‘Welke boom zou u kiezen?’

‘Een goede vraag. Eens zien.’

Ze keek naar haar moeders gezicht, verlevendigd door de luxe van een keus – een serieuze aangelegenheid...

‘Mimosa,’ zei de baronie ineens. ‘Die zalige geur! Die heb ik

nooit kunnen kweken.’ Ze bewoog haar hand en begon rusteloos te friemelen aan haar beddengoed. ‘Er is niemand meer die me Kitty noemt. Je hebt geen idee...’ Ze leek zich ineens te verslikken, probeerde te hoesten.

‘Ik haal wat water voor u, lieverd.’ Maar de karaf was leeg. Rachel vond een fles bronwater in de badkamer, maar toen ze er mee terugkwam, was haar moeder dood.

De baronie was niet van houding veranderd, werd gesteund door de vierkante kussens waaraan ze altijd de voorkeur had gegeven; haar ene hand lag op het laken, de andere hield de vlecht vast die Rachel elke ochtend in haar haar vlocht. Haar ogen waren open, maar de directe, betrokken oprechtheid die er altijd in had gelegen was verdwenen. Ze staarde zonder iets te zien in het niets.

Geschokt, gedachteloos pakte Rachel de opgeheven hand en legde die voorzichtig naast de andere. Met één vinger sloot ze zachtjes haar moeders ogen en ze bukte om een zoen te geven op het koele, blanke voorhoofd, waarna ze verlamd bleef staan doordat ze werd overmand door stromen onsamenhangende gedachten – het was net alsof er ineens een valdeur was opengegaan. Herinneringen uit haar kindertijd. ‘Leugentjes om bestwil bestaan niet, Rachel. Een leugen is een leugen en die mag je nooit vertellen.’ Toen Edward staande in zijn kinderbedje naar haar had gespuugd: ‘Ik luister niet naar mensen die klikken.’ Maar haar broertje had een standje gekregen en had het nooit meer gedaan. De sereniteit die zelden leek te worden verstoord – slechts één keer, na het uitzwaaien van Hugh en Edward, respectievelijk achttien en zeventien, toen ze naar Frankrijk gingen, kalm, glimlachend, terwijl de trein langzaam Victoria Station uit reed. Daarna had ze zich omgedraaid en had ze het piepkleine kanten zakdoekje gepakt dat altijd onder haar horlogebandje was weggestopt. ‘Het zijn nog maar jongens!’ Er zat een kleine maar duidelijke wijnvlek op de binnenkant van die pols, en Rachel wist nog dat ze zich had afgevraagd of ze het zakdoekje daar bewaarde om hem te verbergen; hoe had ze toch

ooit zo'n onnozel idee kunnen hebben. Maar de baronie huilde wel: ze huilde van het lachen – om de malle fratsen van Rupert, die vanaf zijn vroegste kinderjaren iedereen aan het lachen had gemaakt; om Ruperts kinderen – vooral om Neville; om mensen die ze pompeus vond; dan stroomden de tranen over haar wangen. En ook om meedogenloze victoriaanse rijmpjes: 'Jongen schiet en geniet, geweer barst, jongen as', en 'Papa, papa, wat is die rommel die lijkt op aardbeienjam? Stil toch, stil, kind, dat is mama, overreden door een tram'. En ze moest huilen om muziek. Ze speelde verrassend goed piano, had quatre-mains gespeeld met Myra Hess en was dol geweest op Toscanini en zijn platen van de symfonieën van Beethoven. Ze schreef niet alleen een sober leven voor (bij het ontbijt deed je geen boter én marmelade op je geroosterde brood; maaltijden bestonden uit gebraden vlees, dat warm, vervolgens koud en ten slotte als gehakt werd gegeten met gekookte groenten, en eens per week uit gepocheerde vis, gevolgd door gestoofd fruit en blanc-manger, dat de baronie 'vorm' noemde, of rijstpudding), maar ze leidde ook een teruggetrokken bestaan, dat naast de muziek bestond uit tuinieren, waar ze dol op was. Ze kweekte grote, geurige violen in een speciale bak, anjers die naar kruidnagel roken, donkerrode rozen, lavendel, alles wat zoet rook, en ook allerlei soorten fruit: rode en gele frambozen, en tomaten, nectarines, perziken, druiven, meloenen, aardbeien, enorm grote rode kruisbessen voor desserts, rode bessen om jam van te maken, vijgen, reine-claude en andere pruimen. De kleinkinderen vonden het heerlijk om naar Home Place te gaan vanwege de volle borden fruit van de baronie.

Haar verhouding met haar man, de generaal, was altijd gehuld geweest in victoriaanse geheimzinnigheid. Als kind had Rachel haar ouders gewoon in verhouding tot zichzelf gezien: haar moeder, haar vader. Maar doordat ze haar hele leven bij hen in huis had gewoond, was ze hen, hoewel ze onvoorwaardelijk van hen was blijven houden, desondanks als twee heel verschillende mensen gaan zien. Ze waren zelfs totaal anders. De generaal

was zo dol op gezelschap dat het bijna excentriek was: hij nam iedereen die hij op zijn club of in de trein tegenkwam mee naar een van zijn twee huizen om te komen eten, en soms om een weekeinde te komen logeren, zonder enige waarschuwing, presenteerde hen een beetje zoals een visser of jager zijn meest recente zalm of hertenbok of wilde gans kan tonen. Waarop de baronie – met slechts een uiterst milde reprimande – hun kalm gekookt schapenvlees en blanc-manger voorzette.

Ze had geen kluzenaarsaard, maar was volkomen tevreden met haar uitdijende gezin, haar kinderen en kleinkinderen, nadat ze haar drie schoondochters vriendelijk had aanvaard. Haar eigen wereld hield ze echter heel erg voor zichzelf: de grappen uit haar jeugd (in de trant van bedden met dichtgeknoopte lakens) of omgekeerd verstoppertje dat ze gewaagd had gespeeld in een afgelegen Schots kasteel, kwamen slechts vluchtig boven wanneer ze eens een verhaal vertelde aan een kleinkind dat uit een boom was gevallen of was afgeworpen door een pony. Haar vader, opa Barlow, was een vermaard natuurkundige en lid van de Royal Society geweest. Ze had twee zusters gehad, maar zij was de schoonheid geweest (hoewel ze dat nooit leek te hebben beseft). Een spiegel, had ze Rachel geleerd, was ervoor om te zorgen dat je haar netjes zat en dat je broche recht was gespeld.

Op haar oude dag, toen tuinieren moeilijk werd, was ze regelmatig naar de film gegaan, voornamelijk om Gregory Peck te zien, op wie ze behoorlijk verliefd was geworden...

Ik heb haar niet genoeg gevraagd. Ik wist vrijwel niets van haar. Gezien hun innige verbondenheid gedurende zesenvijftig jaar leek dat Rachel nu verschrikkelijk. Al die ochtenden waarop ze brood had geroosterd terwijl de baronie water had gekookt op het spirituskomfoor om thee te zetten, al die zomerse middagen buiten, of knus in de ontbijtkamer wanneer het te koud was om buiten te zijn, tijdens de vakanties met kleinkinderen, die één boterham zonder beleg met alleen wat boter moesten eten voordat ze jam of cake konden krijgen, maar het grootste deel van de tijd samen: terwijl de baronie op de naaimachine